

Muhulane

Nr 5 (282)

Lehekuu 2013

Muhu leht

Laupäev, 18. mai
algus kell 9

MUHU KEVADLAAT

Liiva Kaubahoovis

10-11 esinevad taidlejad
Võru vallast Puiga Rahva-
majast

Kauplejate registreeri-
mine 50 37 407 Anneli

Muhumaa andekad ja edukad õppurid,

kes te peale keskhariduse omandamist olete asunud õppima ülikoolidesse, rakenduslikesse kõrgkoolidesse ja ametikoolidesse!

Muhu Valla Stipendiumifond ootab teie avaldusi stipendiumite saamiseks vallamajja kuni **20. maini** 2013. a.

Toetuse taotlejatel esitada **kolm** dokumenti:

1) **avaldus** (blankett kodulehelt www.muhu.ee)

2) õppeasutuse **tõend** edasiõppimise kohta (kinnitatud õppeasutuse poolt, kus on märgitud eriala, mitmes aasta, õppevorm - statsionaarne või mittestatsionaarne)

3) **väljavõte** õpinguraamatust (peaks kajastama õppeaine, õppeaine läbitud mahu, sooritus hinde, hindamise süsteemi)

Info tel.454 8982.

ISSN 1736-289X



Õppereisist Lätimaale

Muhu Põhikooli 12 õpetajat ja neliteist 4. ja 5. klassi õpilast viibisid 19.-21. aprillini Lätimaale. Küllakutsujaks oli Talsi rajoonis asuv Lauciene kool, kellega on meie koolil üle 30 aasta kestnud sõprusidemed.

Kui varem toimusid kohtumised igal aastal, siis raskenenud majandustingimustes see enam nii tihti võimalik ei ole olnud. Seda suurem oli jälle nägemisrõõm. Samas oli meie seas ka palju neid, kes käisid Laucienes esmakordselt.

Esimesel õhtul olime kõik oodatud kooli spordihalli, kus lapsed said oma eakaaslastega mõõtu võtta teatevõistlustes, jalga võrkpallis ning lihtsalt end mõnusalt tunda. Täiskasvanud moodustasid koos kohaliku kooli direktori ja õpetajate esindusega vestlusringi, kus meenutati möödunud aegu ja vahetati töökogemusi. Nii lapsed kui õpetajad said meelde tuletada oma võõrkeeleoskust.

Järgmisel päeval külastasime Talsi linna. Talsi asub üheksal künkjal, millest kolmel ka meie viibisime. Reisisuhtideks olid kaasas kaks Lauciene õpetajat, kes lisaks linna tutvustusele oskasid anda ka lastele huvitavaid ülesandeid, et ekskursioon igavaks ei muutuks. Kõige tähelepanuväärsem oli 19. saj. lõpus valminud lossis asuva Talsi koduloomuuseumi külastus. Ehitis on ümbritsetud dendrooloogilise pargiga, kus kasvab 250 eri liiki

puud ja põõsast. Muuseumis on mitmeid erinevaid ekspositsioone, pedagoogilisi programme, erinevaid näitusi. Muuseumi fondides on üle 130 000 eseme. Ringkäik majas lõppes kohalike tantsude tantsimisega.

Järgnevalt külastasime rahvusvahelist koerte näitust. Mitmeid koeraliike sai oma silmaga näha esmakordselt.

Linnas edasi liikudes astusime läbi ka Laima firmakauplusest, et kaasa osta kohalikke maiustusi.

Tagasi Laucienesse jõudes käisime vaatamas kohaliku mõisakompleksi, mille on ära ostnud ja mille restaureerimisega tegeleb lätlastest pankur.

Õhtul toimus koolimajas kontsert, kus meie laste rahvatantsud vaheldusid kandlepalade ja lauludega. Ka lätlased olid ette valmis-

tanud mõne laulu. Pärast kontserti algas lastel *disco* ja täiskasvanutel peoõhtu, kus jalakeerutust pakkusid meie oma bänd MeeLeAnd ja kohalikud muusikud. Pidu oleks kestnud poole ööni, aga bussil oli ette nähtud üheksa tundi puhata, seega tuli kesköö saabudes pillid kottii panna ja sõita ööbimiskohta.

Pühapäeva hommikul alustasime sõitu kodu poole. Riiga jõudes külastasime loomaaeda ja kaubanduskeskust, et veel viimased latid saaksid kulutatud. Järgnes kiire sõit kodu poole.

Lisaks keelepraktikale sai igaüks juurde palju teadmisi lätlaste kultuurist ja ajaloost.

Aitäh toredale reisiseltskonnale ja bussifirmale Metra!

Leena Peegel
Muhu Põhikool



Muhu Põhikool NUPUTA esikümnes

27. aprillil toimus Nuputa vabariiklik voor. Kuna võistlus toimus Lõuna-Eestis Rõuges, pidime ära sõitma juba reedel. Meiega koos olid veel Saaremaalt edasi pääsenud Orissaare Gümnaasium, Tornimäe Põhikool ja Saaremaa Ühisgümnaasium. Muhu Põhikooli 5.-6. klassi

võistkonnas olid **Ott Andero Oidekivi** ja **Oliver Luup** 5. klassist, **Gariina Kudritskaja** ja **Kristiina Veskimeister** 6. klassist. Sõit oli pikk ja tee peal sai palju asju tehtud. Kohale jõudsime Rõuge Põhikooli kella 7 paiku õhtul, kohe saime ka süüa.

Ööbisime sama kooli klassides, õhtul oli kõigil võimalus Rõuges ringi jalutada ja poes käia.

Järgmisel hommikul oli peale hommikusööki võistlusteni veidi aega ja käisime kõik koos Suurel Munamäel.

Järg pöördel.



1. aprillil sündis Kristiina Veltmanderi ja Omar Ghaichemi perre poeg **Yasser Ghaichem**.

4. aprillil sündis Riin Jürgensoni ja Rein Lingu perre tütar **Mia Ling**.

10. aprillil sündis Enel Äkke ja Raigo Heinla perre tütar **Lisell Heinla**.

Tähelepanu

Muhu Vallavalitsuse kassa on suletud: **13. - 26. mai, 25. - 27. juuni, 15. - 28. juuli, 14. - 16. august, 21. - 23. august, 11. - 17. november.** Makseid on võimalik tasuda Muhu Vallavalitsuse arvele 1120228703 (Swedbank).

Muhu Põhikool NUPUTA esikümnes

Algus lk 1.

Tagasi kooli jõudes hakkas registreerimine peale ja varsti istusimegi oma laua ääres.

Kõigepealt algas individuaalne peastarvutamine. Meie võistkonna parim peastarvutaja oli seekord Gariina, kes kaotas maksimumist ainult 1 punkti.

Edasi toimus võistlus võistkondlikult. Olid erinevad nuputamisesanded, loovülesanded, ristsõna. Meile tundusid ülesanded rasked, tuli ka palju nulliringe. Kui võistlus läbi, oli vaba aeg ja varsti algas kultuurimajas etendus, seal esitati mitu näidendit. Ja lõpuks oligi aeg teada saada, kes millise koha sai. Iga kooli sai meenokotikese, kus oli sees erinevaid asju kõigile.

Olid küll rasked ülesanded, kuid saavutasime vabariigis 9. koha 30 võistkonna seast. Ise oleme väga rahul ja tahame järgmisel aastal uuesti lõppvooru pääseda ja veel parema koha saada. Meiega samas vanusegrupis olnud Orissaare Gümnaasium saavutas 17.-18. koha, võitis Miina Härma Gümnaasium Tartust.

Kristiina Veskimester

Vallavalitsuse istungitelt

27. märts

Muhu Vallavalitsus küsis hinnapakumisi Kallaste kalasadama esimese etapi rekonstrueerimistööde ajal omanikujärevalve teenusele. Parimaks tunnustati Ösel Consulting OÜ pakkumine, mis oli esitatud pakkumistest soodsaim.

4. aprill

Otsustati kooskõlastada Suuremõisa k Ennu-Laasu mü suurkaevu asukoht.

Väljastati kaevetööde luba OÜ-le Asfako Räsä ja Oina külas Kasuka alajaama Kaupluse fiidri pingekvaliteedi parendamiseks vastavalt Eesti Energia Võrguehitus AS poolt koostatud tööprojektile nr IS0519.

Väljastati projekteerimistingimused Adrem Invest OÜ-le kuuluva Hellamaa k Jaani mü abihoone ehitamiseks. Projekteerimistingimused siduda Keskkonnaameti poolt 26.3.2013 esitatud seisukohaga nr HLS 14-4/13/5281-2.

9. aprill

Otsustati Nõmmküla Hansu katastriüksuste jagamine: Hansu, Lepa ja Varbse.

Anti korraldus sulgeda valla teed

raskeveokitele kuni piirangu tühistamiseni.

Väljastati kirjalik nõusolek puurkaevude rajamiseks Linnuse k:

- Linnamäe kü ja - Rannamäe kü.

Liiva raamatukogu lugejapiletite hinnaks kehtestati alates 15. aprillist k.a 1.60 eurot, lastele, õpilastele ja pensionäridele 1 euro. Tühistati 12. märtsi korraldus k.a nr 53.

Moodustati valla 2014-2020 arengukava koostamiseks järgmine juhtühik: Raido Liitmäe, Mihkel Jürisson, Aado Keskaik, Meelis Mereäär, Andres Anton, Triin Valk, Ain Saaremäel, Jaana Palu, Arnek Grubnik, Mihkel Ling, Kalev Kütt, Tiina Jõgi, Indrek Võeras ja Annika Auväär.

15. aprill

Seoses ehitustööde töövõtuhanke korraldamisega Muhu Lasteaia III rühma ruumide rekonstrueerimiseks määrati hanke eest vastutavaks isikuks Raido Liitmäe, kinnitati hankedokumendid ja moodustati pakkumuste avamiseks, pakkujate kvalifitseerimiseks, pakkumuste vastavaks tunnistamiseks ja eduka pakkumuse väljaselgitamiseks komisjon (Raido Liitmäe, Indrek Võeras, Reet Hobustkoppel).

30. aprill

Otsustati jagada Raegma k Aadu kinnistu: Aadu ja Metsavana.

Väljastati kaevetööde luba OÜ-le Tempore Nautse k Miku mü elektrivõrguühenduse ehitamiseks vastavalt AS Empower poolt koostatud tööprojektile nr 12875P.

Kooskõlastati puurkaevude asukohtad:

- Nautse k Odra ja - Lalli k Põllu. Väljastati projekteerimistingimused Pallasmaa k Õiska elamu ehitamiseks.

Pikendati Muhu Vallavalitsuse poolt 17.5.2011 korralduse nr 150 alusel 6.6.2011 välja antud Simisti k Kiviaia mü elamu ehitamise projekteerimistingimusi. Uus projekteerimistingimuste kehtivuse tähtaeg on 17.5.2015.

Otsustati mitte nõuda Viira k Juhani kuuri ehitamiseks ehitusprojekti koostamist eeldusel, et kuuri ehitamisel täidetakse kaalutusotsuses esitatud tingimusi ning väljastada kirjalik nõusolek peale omaniku või omaniku seadusliku esindaja poolset taotluse esitamist ja riigilõivu tasumist.

Kinnitati sotsiaalkomisjoni ettepanekud.

Kõiki pindalatoetusi saab nüüd taotleda e-PRIA

Alates 2008. aastast on olnud pindalatoetuste taotlejatel võimalik toetustaotlus esitada e-PRIA portaali vahendusel, kuid käesoleva aastani oli poollooduslike koosluste hooldamise toetuse taotlejatel vaja oma koosluste kaardid Keskkonnaametiga kooskõlastada paberkuul, mistõttu ei olnud neil võimalik kõiki vajalikke vorme e-PRIA kaudu esitada. Aprilli algusest on e-PRIA kasutajatele avatud uus teenus „Minu niidud“, mis on mõeldud just poollooduslike koosluste alade aastaringseks haldamiseks ja elektrooniliseks kooskõlastamiseks Keskkonnaametiga.

PLK toetuse taotlemine muutus mugavamaks

Nii käesolevaks aastaks valminud teenus „Minu niidud“ kui e-PRIA teenus „Minu põllud“ on avatud aastaringelt ja seal on võimalik oma maa-alasid digitaalselt e-PRIAse joonistada kas või ööpäev läbi. Teenuste ülesehitus ja loogika on sarnased. Kui muude pindalatoetuste puhul on tarvis vaid põllud digitaalselt süsteemi sisestada ja taotlusperioodil taotlusele lisada, siis poollooduslike koosluste hooldamise toetuse (PLK) taotlemisel tuleb taotlus-

alused alad enne toetuse taotlemist kooskõlastada Keskkonnaametiga. „Minu niidud“ teenuse puhul on tegemist kahe ametkonna ühise e-teenusega, kus kinnitamist vajavad alad jõuavad läbi e-teenuse automaatselt kooskõlastamisele ja need on pärast kinnituse saamist võimalik ka samast kohast taotlusele lisada.

Valmistuge

taotlusperioodiks juba praegu

Alade e-PRIAse joonistamine ning nende haldamine on võimalik aastaringelt. Soovitame kindlasti tutvuda teenusega esimesel võimalusel ja alustada nii PLK alade kui muude toetustaotlusele lisatavate maa-alade e-PRIAse sissejoonistamisega juba praegu. Kui teil on palju põlde, võtab põldude joonistamine esimesel korral kindlasti rohkem aega, kuid edaspidiseks jäävad põldude piirid e-PRIAse alles ning järgmistel aastatel piisab teil vaid vahepeal tekkinud muudatuste sisseviimisest.

Tutvuge kindlasti ka „Minu põllud“ ja „Minu niidud“ teenuste videojuhenditega, mis juhatavad teid samm-sammult ja aitavad saada ülevaate teenusest juba enne e-PRIAse sisenemist. Juhendid on

leitavad PRIA kodulehel aadressil www.pria.ee/et/ePRIA/Juhendid ning e-PRIA vastava teenuse juures.

e-PRIA kasutamine

e-PRIA teenuste kasutamiseks tuleb teil esmalt saada e-PRIA kliendiks. Erasisikul piisab selleks ID-kaardiga, Mobiil-IDga või pangapoolidega e-PRIAse sisselogimisest. Kohe kuvatakse teile e-PRIA kasutamise leping, mis tuleb pärast läbilugemist kinnitada ja oletegi e-PRIA kasutaja.

Juriidilistel isikutel sõltub e-PRIA kaudu lepingu sõlmimise võimalus sellest, kas lepingut sõlmida sooviv inimene on kantud äriregistri B kaardile või mitte. e-PRIA kasutamise lepingu sõlmimise kohta leiata rohkem infot PRIA kodulehelt aadressil www.pria.ee/et/ePRIA/Leping

Kui soovite põldude joonistamisel juhendamist, siis pöörduge julgelt meie teenindusbüroodesse, kus on olemas kliendarvutid ja meie töötajad aitavad ning juhendavad teid.

Probleemide korral helistage PRIA pindalatoetuste infotelefonil 7377 679 või pöörduge e-posti aadressil info@pria.ee

Head e-PRIA kasutamist!

VI Lembitu retk

23. aprillil toimus Muhu Põhikoolis Lembitu retk. Osalesid 1.-8. klass ja külalisvõistkonnad Orissaarest, Laulasmaalt, Pärnust, Tornimäelt ja vilistlaste võistkonnad. Hommikul 8.30 koguneti kooli saali. Seal loositi välja esimeses ülesandes osalemise järjekord ja anti kaardid. Esimeseks ülesandeks oli aja peale relva lahtivõtmine ja kokkupanek. Peale esimest ülesannet lubati võistkonnad 5-minutiste vahedega rajale. Rajal olid kontrollpunktid. Kontrollpunktide vahel olid tee ääres tähed, millest tuli kokku saada sõna.

Esimeses punktis tuli vastata erinevatele ajaloo küsimustele. Järgmistes kontrollpunktides tuli asjad meelde jätta, jõgi ületada, maastikku joonistada, taimi leida ja tunda, esmaabi anda, nuga loopida, sõjavarustus ära arvata. Viimane ülesanne oli takistusrada. Lõpp-



Henri Luik läbimas takistusrada

punkti jõudes ootas kõiki ees kuum supp. Ürituse kordaminekule aitasid kaasa kooli töötajad ja Kaitseliidu meeskond. Oli väga tore

päev. Aitäh kõigile.

Kokkuvõtte õpilaste kirjanditest pani kokku

Ulvi Kipper

Muuseumi restaureerimistööd Koguvas

Muuseumi asutamisest Koguva Tooma talus möödub 19. mail 40 aastat. Sel puhul avaldame väikese ülevaate muuseumi egiidi all toimunud restaureerimistöödest külas.

Koos muuseumi asutamisega võeti küla kõik hooned arhitektuuri-

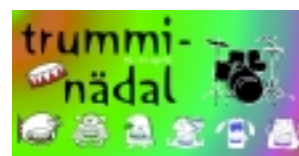
mälestisena kaitse alla. Kohe algasid ka restaureerimistööd. 40 aasta jooksul on pidanud kohendama kõiki Tooma talu hooned ja lisaks veel muuseumile ostenud Välja uut elumaja ning koolimaja. Välja maja, Tooma põhuküün ja suvelaut on

nõudnud suuremahulisi ehitustöid. Muuseumi vahendusel korraldati nõukogude ajal ka Laasu, Antsu ja Tõnise talu hooned. Eesti Vabariigi alguses aitas muuseum omanikel rookatus teastamiseks riigilt abiraha taotleda. Nõukogude ajal tegeles restaureerimistöödega Vabariikliku restaureerimisvalitsuse Saaremaa osakond. Eesti Vabariigi ajal on muuseumi hooned taastanud kohalikud firmad. „KEHTE“ on teinud peaaegu kõik ehitustööd ja „MUHRO“ restaureerinud muuseumihoonete katused. Restaureerimistööd ei ole paraku alati õnnestunud. Esimesi suuremaid kaotusi oli 1974. aastal, mil restaureeriti Tooma talu suvelaut, suvekööki ja sepikoda. Suveköögi algne 180 cm pikkune pliit lõhuti juhataja teadmata välja ja asemele ehitati praegu nähaolev pliit.

1975. aastal valmis arhitekti Helle Kolmeri ja kunstiloolase Epp Kangilaski eestvedamisel Koguva küla restaureerimisettepanekute I etapp.

1979. aastal eraldati muuseumile Muhu Kolhoosi poolt Koguva külas 30,4 ha maad. Filiaal nimetati ümber J. Smuuli Memoriaal- ja Koguva Vabaõhumuuseumiks. 12. aprillil oli Laasu Artur Vanatoa tuuliku ära lammutanud, sellest hoolimata anti lammutatud tuulik muuseumi fondi ja võeti ka kogusse arvele.

Järg lk 6.



Südamenädalaga tihel ajal (ja nii juba mitmendat aastat) korraldas Muhu noortekas trumminädalat. See ei olegi nii väga juhuslik valik, vaid asjade loomulik kulg.

Nädalat alustasime näitusega “Trummilöömisest Muhumaal”. Trumme on Muhumaal juba mõnda aega löödud, kuid intensiivsem “tagumine” on toimunud just viimastel aastatel. Näitus on tänaseks päevaks kokku pakitud, aga kui kellelgi on ikkagi huvi ja trumminädala ajal näitust vaatama tulla ei jõudnud, sellele võime noortekas ka privaatnäituse korraldada. Mõistliku tasu eest muidugi! ;)

Kolmapäeval õpetas Arno Kalbus noortekas huvilistele potitrummide valmistamist ning nendel mängimist. Arno Kalbus on Trummikoja trummimeister (trummikoda.eu). Peale selle mängib ta ansambelites “Romb” ja “Bombillaz”. See ei olnud esimene kord, kui kuulus trummimees noortekat väisas - eelmise kord käis ta noortele shamaanitrummi valmistamist õpetamas. Töötaas läks aeg kiiresti. Alustasime kell 14.00 ja lõpetasime alles kell 22.00. Trumme valmistamise õppevideoid näeb noortekeskuse Youtube kanalil: www.youtube.com/user/muhunoortekas/

Reedel toimus djembe (dzhembe) õpituba Orissaare kultuurimajas. Õpituba viis läbi Kristjan Jõemägi. See sündmus toimus tihedas koostöös Orissaare muusikakooliga. Osalisi oli palju ja sellegi toimimise kohta leiab videotõestuse noorteka Youtube kanalist.

Põnevat müristamist, trummipõristamist mahtus teistesegi päevadesse. Ilmselgelt toimub sarnane trumminädal ka 2014. aastal. Südamenädalal.

Lõpetuseks tänan kõiki osalejaid, töötubade õpetajaid Orissaare muusikakooli direktor Martti Nõuga eesotsas, Orissaare kultuurimaja juhataja Anu Viljastet, Muhu Muuseumi töötajaid, Vello Tikerpalu, Priidu Peegelit, Leena Peegelit, Kadri Tüüri ja paljusid teisi vanemaid ja nooremaid, kes nädala ettevalmistustes kaasa aitasid. AITÄH!

Arnek Grubnik

Noortekeskuse juhataja

**MUHU MUUSEUMI
40. SÜNNIPÄEV
JA MUUSEUMIÖÖ
18. MAIL 2013**

12.00 õnnitluste vastuvõtt Tooma talus, esinevad rahvatantsijad

13.30 ekskursioon, näituste avamine

14.30 seminar Muhu pärandi hoidmisest, sünnipäevatorit

18.00 kontsert Toomal: tantsijad ja kapell Võrumaalt, karmoškamängijad Muhust ja Saaremaalt

20.00 ettekanded kontorihoones Väljal, samal ajal maastikumäng õues

Muuseumihooned on avatud kella 23-ni.

KÕIK HUVILISED ON OODATUD!

Täpsem info tel.: 454 88 72, mob.: 5011 566

Mida võiks teada põhjavee kaitsest

Põhjavee kaitse üldine eesmärk on säilitada põhjavee hea (koguseline ja keemiline) seisund, tagada põhjavee säästlik kasutamine ning kaitse. Seda eesmärki aitab saavutada Veeseadus, mis kohustab kõiki isikuid vältima vee reostamist ja liigvähendamist, veekogude ja kaevude risustamist ning vee-elustiku kahjustamist. Põhjavee hea seisundi tagamiseks on vastu võetud hulk õigusakte eeskätt vee seisundit negatiivselt mõjutavate tegevuste ohjamiseks nii tööstuse kui ka põllumajanduse valdkonnas. On kehtestatud keskkonnanõuded ohtlike tegevustele ja objektidele. Põhjavee kaitseks rakendatakse vett mõjutavate tegevuste eelneva kooskõlastuse nõuet (erinevad keskkonnalaad, keskkonnamõju hindamine ja keskkonnanäidud).

Tähtsaimad printsiibid põhjavee hea seisundi saavutamiseks on põhjavee säästlik kasutamine (veemajanduskavad, põhjaveevaru uuringud, vee erikasutusload) ja reostuse ärahoidmine. Põhjavee säästliku kasutamise meetmed esitatakse veemajanduskavades. Suuremate veehaarete (tootlikkus üle 500 m³ ööpäevas) rajamisele peavad eelnema põhjaveevaru uuringud. Veevõtuks üle 5 m³ ööpäevas on vaja taotleda keskkonnametist vee erikasutusluba.

Reostuse ärahoidmiseks on kehtestatud nõuded heidetele, põhjavett mõjutavatele tegevustele ja keskkonnanõuded ohtlike objektidele. Põhjavee hea seisundi tagamise eesmärgil piiratakse saasteainete emissioone. Selliste piirangute näiteks on Vabariigi Valitsuse määrus „Heitvee veekogusse või pinnasesse juhtimise kord“, mis kehtestab heitvee reostusnäitajate ja ohtlike ainete sisalduse piirväärtused ning üldised nõuded heitvee käitlemisele, mida peab arvestama ka Muhu saare reo-

Avaldame projekti „Green Islands in Baltic Sea“ raames hüdrogeoloog Rein Perensi koostatud kolmanda artikli. Antud artikkel annab kokkuvõtliku ülevaate sellest, mida võiks teada põhjavee kaitsest.

Maikuus on kavas anda Muhu Vallavalitsusele üle projekti käigus valminud täpsustatud põhjavee kaitse kaart ja **3. juunil 2013** on kavas projekti tegevusi kokku võtve seminar. Seminar toimub Kuressaares hotellis Meri. Kellel on huvi, palun võtke **enne 13. maid 2013** ühendust: triin.vokk@gmail.com või +372 52 80 387.

Projekti pearahastajaks on Kesk-Läänemere Interreg IV A programm 2007-2013, täpsemalt saarestike ja saarte allprogramm. Green Islands meeskond www.greenislands.ee



CENTRAL BALTIC
INTERREG IV A
PROGRAMME
2007-2013



EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND
INVESTING IN YOUR FUTURE

veesüsteemide rajamisel, sealhulgas elanike omapuhastite paigaldamisel.

Kui heitvee juhtimine kaugel asuvasse veekogusse ei ole majanduslikult põhjendatud ning ei ole põhjavee seisundi halvenemise ohtu, v.a veehaarde sanitaarkaitsealale lähemal kui 50 m selle välispiirist, ja mitte lähemal kui 80 m joogivee tarbeks kasutatavast salvkaevust, v.a omapuhasti olemasolu korral, võib heitvett immutada pinnasesse järgmistes kogustes:

- 1) 5-50 m³ ööpäevas pärast reovee bioloogilist puhastamist;
- 2) kuni 5 m³ ööpäevas, kasutades reovee mehaanilist puhastamist;

Üle 5 m³ ööpäevas heitvee imutamiseks pinnasesse on vaja vee erikasutusluba, mille kohaselt heitveele määratavad reostusaine piirkontsentratsioonid või reovee puhastusastmed peavad vastama kehtestatud piirväärtustele või puhastusastmetele.

Sademevett tohib üldjuhul immutada pinnasesse, kuid mitte veehaarde sanitaarkaitsealale ja mitte

lähemal kui 50 m selle välispiirist. Üldplaneeringuga määratud reoveekogumisaladel on heitvee pinnasesse imutamine keelatud, kui reoveekogumisalal on põhjavee kaitseks ehitatud kanalisatsioon. Kanalisatsiooni puudumisel peavad reoveekogumisaladel reovee kogumiseks olema kogumiskaevud. Väljaspool reoveekogumisaladid paiknevatel tiheasustusaladel peab reovee enne imutamist vähemalt bioloogiliselt puhastama. Muhu saarel käsitletakse Eesti keskkonnaregistri kohaselt reoveekogumisalana Liiva küla.

Kaitsemata ja nõrgalt kaitstud põhjaveega aladel võib pinnasesse immutada kuni 10 m³ vähemalt bioloogiliselt puhastatud heitvett ööpäevas. Heitvee imatussügavus peab olema aasta ringi vähemalt 1,2 m ülalpool põhjavee kõrgeimat taset. Heitvee pinnasesse juhtimise nõuded täpsustatakse vee erikasutusloas.

Põllumajandusliku hajureostuse ohjeldamiseks rakendatakse kitsendusi sõnniku ja mineraalsete

lämmastikväetiste kasutamiseks. Kõige iseloomulikumad kvaliteedinäitajad ja väärtused, mis on oma-ees heas seisundis põhjaveele, on järgmised:

- naftasaadused < 0,02 mg/l;
- ühealuselised fenoolid < 1 mikrogrammi/l;
- taimekaitsevahendid < 0,1 mikrogrammi/l;
- nitraatiooni sisaldus < 50 mg/l;
- puudub inimtegevusest tingitud oluline kloriidiooni sisalduse tõus;
- ammoniumioonid looduslikult aeroobses põhjavees < 0,5 mg/l, looduslikult anaeroobses põhjavees < 1,5 mg/l.

Põhjavesi on heas koguselises seisundis (ei toimu põhjavee liigvähendamist), kui põhjavee kasutamine on väiksem uuritud põhjaveevarust või põhjaveekogumi looduslikult ressursist.

Muhu saare hõredalt asustatud looduslikes ja poollooduslikes piirkondades on põhjavesi üldiselt heas seisundis. Ohukese pinnakattega ja intensiivse põllumajandusega aladel võib suuremate punktreostusallikate (farmid, sõnnikuhoiud, sõnnikulaamad põldudel, silohoiud) ümbruses põhjavesi ka Muhu saarel kergesti sattuda reostusohu, mistõttu reostuse ärahoidmine nõuab nii vallaametnikelt kui elanikelt rohkem teadmisi saare erinevate piirkondade põhjavee reostusohulikkusest.

Põhjavee hea seisundi tagamine on otseselt või kaudselt seotud ka rahaliste võimalustega. Kehtiv Veeseadus nõuab reostunud põhjavee seisundi parandamist reostaja või kui reostajat pole võimalik kindlaks teha, siis riigi kulul. Igal juhul on reostuse ennetamisele tehtud kulutused oluliselt otstarbekamad kui põhjavee puhastamisele.

Hüdrogeoloog **Rein Perens**

Kevad toob demineerijatele rohkelt tööd

Peale lumesulamist algab aeg, mil metsadest, kaevamis-, põllutööde või mõne muu tegevuse juures võib nähtavale ilmuda eluohutlikku lõhkeemata lahingumooni.

Igal aastal teevad Päästeameti põmmigrupid kahjutuks hinnanguliselt 3000 erinevat lõhkekeha. Seega tasub inimestel, kes metsas liiguvad või kaevetöödega tegelevad, olla eriti ettevaatlikud. Eriti suur on lahingumooni leidmise võimalus piirkondades, kus sõja-aegne lahingutegevus on olnud minevikus aktiivne. Lääne-Eesti

regionis on üheks ohtlikumaks piirkonnas Saaremaal Sørve sääri. Meeles peab pidama, et lõhkekehade roostes ja ajahambast puretud välimus on sageli petlik: need on valmistatud ainult selleks, et purustada või tappa. Oma sisemuses peidavad lõhkekehad keerulist käivitusmehhanismi ja lõhkeainet, mis võib ka kümneid aastaid hiljem olla täiesti töökorras.

Demineerijate kogemuse põhjal tasub skeptiline olla ka kohalike teadajameeste hinnangutega, kes väidetakse lõhkekehade varem

sageli kokku on puutunud. Üldjuhul piirduvad nende teadmised üksnes eseme otstarbe tuvastamisega. Reaalset ohtu oskavad hinnata üksnes spetsialistid – demineerijad, kes reageerivad igale väljakutsele kohe.

Ka juhul, kui lõhkekeha leidjal puudub võimalus demineerijaid oodata ja leiukohta ise näidata, tuleb leiust igal juhul teada anda. Siis võtavad demineerijad leidjaga ise ühendust, annavad käitumisjuhiseid ning selgitavad asukoha välja jutuse tege-

misel ei kaasne leidjale ka keerulisi menetlustoiminguid. Kes täidab oma kodanikukohust ja aitab Eestimaa ohtlikust lõhkematerjalist puhtamaks saada, võib peale leiust teatamise kohe oma igapäevatoimetustega edasi minna.

Päästeamet tuletab meelde, et võimaliku lõhkekeha leidmise korral ei tohi seda mingil juhul puudutada, vaid teavitada sellest telefonil 112.

Janek Sõnum,

Lääne-Eesti põmmigrupi juhataja

Muhulase tervis

Viimasel ajal kõneldakse tervisest üha sagedamini, riigi tasandil arutletakse rahva terviseedendusest ja selle vajalikkusest. Tihti on nii, et kui oleme noored, siis kulutame me tervist, et rikkaks saada, vanas eas kulutame me selleks, et tervist tagasi saada.

Tänapäeval on tervis palju enam kui vaid haiguse puudumine ja seda mõjutavad mitmed erinevad tegurid. Juba 1986. aastal vastu võetud Ottawa Hartas räägitakse, et tervise tagamiseks on vaja kindlaid eeltingimusi, sealhulgas rahu, piisavat sissetulekut, toitu ja eluaset, stabiilset ökosüsteemi ning vahendite säästlikku kasutamist. Vähem olulised pole ka pärilikud faktorid, isiklikud oskused elada ja toime tulla. Tervise määravad hulk sotsiaalseid, majanduslikke ja keskkonnategureid, mis mõjutavad üksikisikut kaudselt. Tänapäeval, kus inimeste keskmine eluiga on tõusuteel, elanikkond vananeb, on vaja teada, kuidas suurendada elanikkonna heaolu ja tõsta inimeste elukvaliteeti parema tervise kaudu ning millised on kohaliku omavalitsuse realsed võimalused ja riskid.

Selleks, et saada ülevaade piirkonna inimeste terviseisundist ja seda mõjutavatest teguritest, on alates 2009. aastast Eestis algatatud terviseprofiilide koostamise tava juhendmaterjalide alusel.

Selle aasta märtsikuus valmis ka Muhu valla terviseprofiil, kus antakse ülevaade:

- Muhu demograafilistest, sündimuse, suremuse andmetest;
- laste ja noorukite tervise-näitajatest;
- sotsiaalsetest, keskkondlikest, majanduslikest jm peamistest tervise-mõjuritest.

Dokument on aluseks edasiste lähiesmärkide määramisel ning tervisestrateegiate ja -programmide koostamisel ning Muhu elanike tervise arenduse kavandamisel. Teadmine sellest, mis on hästi ja mis halvasti, võimaldab oma edaspidised tegevused suunata õigesse kohta ning kulutada nappe vahendeid targalt ja tulemuslikult.

Muhu valla asukoht toetab igati tervislikke eluviise, inimestel on võimalus kasvatada aiamaadel tervislikke puu- ja köögivilju. Muhus tegutseb 14 erinevat taidlus- ja huviringi. Muhu valda on registreeritud 116 äriühingut ja äriregistrisse on kantud 105 füüsilisest isikust ettevõtjat. Vallas

oeldused puhkemajanduse ja turismi arendamiseks, selleks on olemas nii looduslikud kui ka ajaloolised miljööväärtuslikud paigad, puhas õhk ja vaikus. Üldiselt võib olukorda pidada heaks, kuid igas valdkonnas on tegevusi, mis vajavad edasiarendamist või parandamist, leida võimalusi koostöö parendamiseks.

Tutvu dokumendiga lähemalt valla kodulehel. Terviseprofiili koostamisele aitas kaasa vallavanema kinnitatud komisjon, mille liikmeteks olid Raido Liitmäe, Aino Rummel, Kalev Kütt, Riina Hopp, Lea Uutsalu, Triinu Lang, Arnek Grubnik, Tiina Jõgi, Mihkel Jürisson, Triin Valk.

Tooksimme lõpetuseks koostamisfirma VainSMD 6 nõuannet, kuidas oma tervist hoida. Siin on mõned pidepunktid, mida maksab endale aeg-ajalt taas meelde tuletada.

1. Puhka ennast välja. Maga üks tund rohkem. Keskmine töötav inimene magab 6-7 tundi, kuigi vajab und vähemalt 8 tundi. Välja magades lased närvirakkudel taastuda ja musklitel areneda. Võta aega näiteks teleri, kollase ajakirjanduse, jututubade vms arvelt. Igapäevane vähemalt 30-minutilise treening aitab sul kindlasti paremini uinuda. Aga ära tee seda otse enne magamaminekut, sest verre voolanud adrenaliini hulk võib su une ärevaks muuta.

2. Joo rohkem vett. Kas sa ikka tead, mida see tähendab, kui inimesel on janu? Väidetavalt seda, et vedeliku tase kehas on vähenenud umbes kaks protsenti. Sinu keha hakkab tööle säätustehiimil ja sinu tööjõudlus (nii vaimne kui füüsilise) kahaneb 20%. Nii et veejoomine annab sulle võimsust juurde. Kui sulle paljas vesi ei maitse, siis proovi seda väikse koguse mahlaga maitsumaks muuta või joo teed.

3. Söö rohkem juurvilja. Juurviljades sisalduvad ained aitavad juba eos võidelda vähk- ja rasvtõve ning seedehaiguste vastu. Otsi vaheldust. Ära muigi kogugi aeg porgandit ja kaalikat, vaid proovi ka spinatit, spargelkapsast, porrut jms. Juurvili on maitsev ka toorelt, aga selle kõige mõnusamad omadused tulevad välja siis, kui seda lühikest aega keeta või aurutada. Nii et krõmps sisse jääb. Värskest pressitud juurviljamahl on eriti kõrge toiteväärtusega, seda võiks puuviljamahlaga segada.

4. Treeni oma keha. Alates 25.

eluaastast hakkab inimese ainevahetus aeglustuma, energiat jääb lihtsalt üle. Loodusele saab vastu astuda oma lihaseid treenides. Seega tuleks treeningprogrammile juurde pookida mõned ekstra lihaskonda tugevdavad harjutused. Kust treenimiseks rohkem aega leida? Tee lihtsalt otsus, et see on sinu jaoks tõeliselt oluline.

5. Lase stressitekitavatel asjadel minna. Kas mäletad multilmi kitsekese, kes kandis oma muret suure äralapitud palli sees seljas? Kui selle kitsekese pall poleks lõpuks iseenesest lõhki läinud, oleks see multikas tõenäoliselt palju kurvemalt lõppenud ...

Stress tekib tavaliselt sellest, kui inimene on segaduses ja kui ta ei tea, kas teeb ikka seda õiget asja. Stressist lahti saamiseks tuleb paika panna oma eesmärgid erinevates eluvaldkondades.

Et ennast elus hästi tunda, tuleb osata elada endale, hävitamata sealjuures teisi. Võta algatuseks pool tundi igast päevast, et olla iseendaga ja mõelda oma mõtteid. Ja unusta märterlus – see ei too rõõmu ei sinule ega ka nendele, kelle nimel sa end ohverdad.

6. Lase oma tervist kontrollida. Autod käivad kaasaja Eestis tõenäoliselt palju sagedamini ülevaatusel kui inimesed. Tegelikult on mõistlik haigusi ennetada ja seda aitab teha perioodiline tervisekontroll. Kõige parem on leida selline perearst, kes sulle iga-aastast suurt tervisekontrolli ise meelde tuletab. Igal aastal tuleks teha verepilt ning anda uriiniproov, mõõta vererõhku ning kolesteroolitaset. Kahe aasta tagant võiks lasta teha kopsupildi ning südame-tegevuse (EKG) uuringu.

Haigused, mis vanaduses endaga valu ja vaeva kaasa toovad, ei teki tegelikult üleöö, vaid saavad alguse 20.-30. eluaastates. Kui haigused algel juba siis avastatakse, ei jõua need suure tõenäosusega n-ö päris haiguseks veel välja areneda või likkub nende kõrgaeg kaugele edasi.

Hoidkem siis ennast ja teisi enda ümber. Head tervist soovides,

Helbe Saksakulm ja Triin Valk

RMK loob looduses liikumise ja metsapuhkuse võimalusi riigimetsa puhkealadel, viies Eesti rahvusparkis ning ligi 40 muul kaitsealal. Lisainfo kõikidest võimalustest www.loodusegakoos.ee

TULE VERESOOINI KONTROLLIMA!

· Kas Teil on kõrge vererõhk?

· Kas Teil on kõrge kolesteroolitase?

· Kas Teil on perekonnas esinenud südame-veresoonkonna haigusi?

Kui jah, siis on Teil kõrgenenud risk haigestuda jala arterite ateroskleroosi.

TULE VERESOOINI KONTROLLIMA!

Jala arterite ja vererõhu kontrollimine toimub neljapäeval, 16. mail:

· alates 10.00 Liiva Raamatukogus

· alates 14.00 Hellamaa Külakeskuses.

Vastuvõtule tuleb eelnevalt ette registreerida.

Registreerimine toimub tööpäevadel kell 9-12 tel 5698 5633

Eriti on oodatud inimesed, kellel esineb sageli säärelihastes valu ja krambihooge.

Protseduur maksab 6 eurot Hooli endast ja tule kontrolli

Tervise Tugi OÜ

TÄHELEPANU!

Tervise Abi OÜ koostöös Orissaare, Põide, Muhu ja Laimjala valla sotsiaaltöötajatega **korraldab infotunni** kõigile huvilistele Orissaare Spordihoones **23. mail** 2013 algusega **kell 11.00** kuni 13.00

1. Mis toimub tervise turul üle kogu maailma? Kuidas ennast aidata?

2. Abivahendite olemus, vajadus, olulisemad tootegrupid

3. Abivahendi teenus ehk abivahendi taotlemise protsess.

4. Olulisemad soovitud abivahendite kasutamise osas, mida oleks vaja teada

5. Rehabilitatsiooni teenus, Haigekassa soodustus ja Sotsiaalsoodustus...

Olete oodatud osalema!

Registreerimine:

Tel. 45 45 536 Orissaare vallavalitsus (Tiiu Mägi)

Tel. 45 21 177 Põide vallavalitsus (Aili Anspér)

Tel. **45 98 196 Muhu vallavalitsus (Triin Valk)**

Tel. 45 94 524 Laimjala vallavalitsus (Rohta Lember)

Registreerimine vajalik, et korraldada vajadusel transport ning et kõigile osalejatele jätkuks abimaterjali.

Reede, 10. mai kl 20

Piiri Magasiait
Tornimäe näiteselts
esitab
"ABRUKA MALLI"
J. Tuuliku "Mere-
tagune asi" ainetel
Pilet 3.-, õpilane 2 eurot

Eesti Rahva Muuseum kutsub kodumaa pildistama

Eesti Rahva Muuseum kuulutas välja kodumaa piltide kogumise võistluse, kuhu oodatakse Eestimaal 2013. aastal tehtud fotosid **elust meie ümber** – kohtadest, inimestest ja sündmustest, nii igapäevastest kui pidustest tegevustest. **Kodumaa piltide kogumise võistlus kestab 5. jaanuarini 2014.**

1912. aastal korraldati ERM-is päevapiltide kogumise võistlus, mille eesmärgiks oli tollal veel vähelevinud fototehnika abil jäädvustada igapäevaelu Eesti erinevates paikades. Eriti oodatud olid pildid rahvast tööl, pidudel, lõbutsemas, igapäevastel talitustel ning ülesvõtted isesugustest muistsetest talumajadest, lautadest, aitadest ja taluhoonete sisseadestest ning tervetest küladest. Võistluse tulemusena täienes ERMi fotokogu väärtuslike materjalidega. Kultuuripärandi aasta raames kuulutame sel aastal taas välja fotode kogumise, tähistamiseks saja aasta möödumist esimesest võistlusest ning jäädvustamiseks Eesti elu sada aastat hiljem. Osale Sinagi igapäevaelu jäädvustamisel tulevastele põlvedele, nagu tehti 100 aasta eest.

Võistlusele saadetud fotosid hinnatakse erinevates kategooriates ning hindajateks on veebilehe külastajad ja viieliikmeline žürii (Tartu Postimehe vanemtoimetaja Vahur Kalmre, TV3 programmijuht Urmas E. Liiv, OÜ Fotobrigaad fotograaf Annika Haas, Eesti Rahva Muuseumi peavarahoidja Riina Reinvelt ja Eesti Rahva Muuseumi fotograaf Anu Ansu). Peaaahind on 1000 eurot. Võistluse patroon on Eesti Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves ning sponsorid mitmed Eesti edukad ettevõtjad.

Lisainfo:
kodomaa.pildid.erm.ee

Vanu pilta Muhust

Muhu muuseum juhib tähelepanu kärbisele, mis veel 20 aastat tagasi oli üpris tavaline meie suvises maastikupildis, aga tänapäeval seda naljalt enam ei näe.

Muuseumil on plaanis selline endale kogusse soetada. Ka kodus tehtud rehad ja vikatilööd on teretulnud, eriti kui on teada, kes need teinud on.

Mais on võimalik osaleda ka digitalgutel, kuhu ka muuseum mõned pildid saatis ja loodab tagasisidet saada. Pilte näeb aadressil www.facebook.com/digitalgut

Eda Maripuu



Kelle majapidamine võiks Endel Viidingu tehtud pildil olla?

Muuseumi restaureerimistööd Koguvas

Algus lk 3.

Muinsuskaitse ja inimeste huvid on sagedamini põrkunud kui harmooniliselt arenenud.

Andruse-Tõnise talu veski on muuseumis kaks korda arvele võetud. Esimest korda 1981 koos Sumari ja Vanatoa veskiga. Veskid anti erastamise käigus õigusjärgsetele omanikele tagasi. Teine kord sai muuseum selle tagasi pärijate käest 2004. aastal.

1982 valmis Välja kontori- ja ekspositsioonihoone.

1986. aastal restaureeriti Tooma talu elumaja ja Tõnise talu vana aida roogkatus ning Käsperi ja Välja talu sepikojad.

1988. aastal osteti muuseumile eravaldajalt endise Koguva külakooli – Koolielu hoone, mida järgnevatel aastatel jooksul restaureeriti.

1990 restaureeriti Laasu talu sepikoda. Restaureeriti Tooma tagakamber.

1991 said Koolielu ja suvelaut uued roogkatused ning toimus Antsu talu küüni katuse remont.

1993 pandi Välja kontorihoonele uus kivitatus. Eelmine pidas vastu veidi üle 10 aasta.

1995 lõpetati Tooma suvelauda ja sauna restaureerimine ning restaureeriti elumaja eeskamber. Remonditi suilise lauda palksein.

1996 avati ekspositsioonina Tooma suvelaut ja saun. Pärimuse kohaselt olevat seda saunana kasutatud kolm korda: avamise puhul esimest korda, jaapanlaste jaoks teine kord ja Hong Kongi filmimeeste puhul 2001. aastal viimast korda.

1997 Tooma rehealuse, täkulauda, sigade lauda ja söötade ruumi

restaureerimistööd.

1998. aasta kapitaalremondi käigus valmisid muuseumitöötajatele kaasaegsed tööruumid. Senine kivisööga köetav maja läks üle elektriküttele. Kontorihoone keldris jätkusid tööd fondihoidla korrastamiseks 2000. aastani.

2002 restaureeriti Tooma põhuküüni seinad ja muuseumihooned varustati tuletõrjesignaalliga.

2003 sai Tooma vana ait uue roogkatuse. Andruse veski sai tiivad.

2004 said Tooma uus ait ja elumaja täkulauda ja sigade lauda poolne osa uue katuse. Nii vana kui uue lauda eelmine katus pärines 1974. aastast. Tooma tuulik sai uued tiivad. Lisaks teostati väiksemad kohendustööd elumaja, õuekeldri ja elumaja-aluse keldri juures. Lõpetati parkla WC mitu aastat kestnud remont.

2005 jaanuaris lõpetati Tooma elumajale uue katuse panemine, seati korda kuivkäimla ja renoveeriti 19. sajandist pärit maakelder ning sepikoda. Koolimaja laudpõrandad lakiti üle, et koolimajas saaks pedagoogilist tegevust harrastada. Kui varem oli koolis vana maja lõhn, siis pärast lakkimist oli see muutunud uue koolimaja lõhnaks, mis autentse keskkonna nautijatele hästi ei meeldinud.

Muinsuskaitse nõudel tuli Välja kontorihoone pakettaknad asendada puitakendega, aga selle soojakao kompenseeris soemuüri ehitamine, millega kontorihoone läks üle ahjuküttele. Kuigi Tõnis ja Mihkel Tüüri jaoks oli tegemist esimese pottsepatööga, õnnestus see suurepäraselt ja on muuseumi töötajaid ja külalisi Mati Tamme

abiga hästi soojendanud. Restaureeriti ka Tooma sigadelauda ja söötade ruumi paekivist põrandad.

2006. aastal said koolimaja ja põhuküüni uue roogkatuse ja Tooma talu eeskamber müügile.

2007 restaureeriti Tooma ja Andruse-Tõnise tuulik ning viimane avati ekspositsioonina. Rehetuba jäi pärast sanitaarremonti uut püsiekspositsiooni ootama.

2008 restaureeris muuseum Välja talu sepikoja ning rentis selle omanike käest fondihoidlaks, suvelauda katus harjati.

2009 renoveeriti Tooma elumaja kelder. Keldri senine tsemmentkividest katus asendati laudkatusega.

2010 sai Välja kontorihoone endale uued, akendega sobivad ukse ja siseruumid said värskema väljanägemise. Sepikoda sai uue katuse.

2011 remonditi Andruse-Tõnise tuuliku laudis ja katus.

2011. olid detsembri lõpu tormis murdunud Andruse veski tiivad. See tähendab, et veski on nõudnud remonti 2003. aastast alates peaaegu üle aasta. See veski paistab olevat kahjulikele mõjudele avatum kui teised. Näiteks Esimese maailmasõja ajal pommitasid sakslased selle puruks, samas on see veski säilinud erinevalt Välja, Käsperi ja Jürna veskitest. Viimased pandi põlema Koguvast toimunud filmivõtetel ajal.

2012. aasta suurem töö oli ka põhuküüni fondihoidlale põrandavahetamine ja hoidla ning museaalide korrastamine. Janek Vapper restaureeris mitmed museaalid, mis leidsid koha püsiekspositsioonis.

Eda Maripuu

Hooletus ees, tuletõrjuja taga

Kellelegi ei tohiks enam üllatuseks olla, et kuluheina ja roostiku põletamine on keelatud. Arvestades, et kulu põletamise käigus võivad süttida metsad, see on maha põletanud hooneid ja seeläbi hukkunud inimesi, on kahtlemata tegemist igati mõistliku keeluga.

Autojuhtidele tuletaks ikka ja jälle meelde, et suitsukoni kustutamiseks on igas autos olemas suitsutops. „Tänu“ suitsukonide autoaknast väljalennutajatele laiuvad kevadeti sõiduteede ääres mitte sinililleaasad, vaid äräpõlenud kuluga mustad väljad.

Ka lõkkele kehtivad nõuded

Kulu süttib tihtipeale ka hooltult tehtud lõkkeasemest. Alla ühemeetrise läbimõõduga tule tegemisel peab lõkkekoht paiknema vähemalt kaheksa meetri kaugusel mistahes hoonest või põlevmaterjalide lahtisest hoiukohast, tuleohtlikul ajal vähemalt kümne meetri kaugusel metsast.

Üle ühemeetrise läbimõõduga tule tegemisel peab lõkkekoht paiknema vähemalt 15 meetri kaugusel mistahes hoonest või põlevmaterjalide lahtisest hoiukohast, tuleohtlikul ajal vähemalt 20 meetri kaugusel metsast.

Tuleohtliku aja alguse, lõpu ja piirkonna määrab Päästeamet, teavitades avalikkust meedia vahendusel. Samuti on huvilistel võimalik jälgida tuleohu indekseid EMHI kodulehelt www.emhi.ee

Tuleohu vältimiseks:

- puhasta lõkkekohta ümbrus kuivanud taimestikust

- ümbritse lõkkekohta pinnasevalli või kividega

- jälgi tuule suunda (et sädemed ei ohustaks lähedal paiknevat hoonet) ja kiirust (puude oksad ei liigu tuule käes üldse või liiguvad vähesel määral).

Lõkkekohas peab olema käepärast tulekustutusvahend, lõkke tegija peab arvestama, et tulekustutusvahendiga tagatakse tule kustutamine ja selle leviku piiramine. Lõkkekohas tuleb tagada pidev järelevalve, põlemisjäakidel tuleb lasta täielikult ära põleda, enne lahkumist vala lõkkekohta veega üle või kata liiva või mullaga.

Kui tuli juhtub lõkkeasemest väljuma ja seda ei ole võimalik endal käepäraste vahenditega kustutada, tuleb helistada hädaabinumbrile 112. Samas ei tohi tule taltsutamisel üle hinnata oma võimeid - kui tunded, et ei suuda ise tulele piiri panna, eemaldu ohutusse kaugusesse ja oota ära päästjad. Kindlasti on tuletõrjujatele suureks abiks, kui annad neile edasi teabe lähima tulekustutusvee ammutamise kohast.

Väligrilliga rõdul küpsetada ei tohi

Kuna grillseadmeid on väga erinevaid, tuleb nende ohutuks kasutamiseks lähtuda eelkõige tootjapoolsetest juhistest. Üld-

juhul on kasutusjuhises määratletud, et tegemist on välistingimustes kasutamiseks mõeldud grillseadmega ja seda tuleb kasutada tasasel pinnal väljaspool siseruumi. Sõltuvalt grillseadme tüübist, on ohutusvahemaad hoonest hõõguvatel sütel töötava grillseadme puhul vähemalt kaks meetrit ning lahtise leegiga küttepuid põletava seadme puhul vähemalt viis meetrit. Juhin tähelepanu tõsiasjale, et ohutusvahemaad tuleb hakata arvestama hoonest välisseinas või -piirdest, rõdu on tinglikult hoonesosa, seega ei tohi välistingimustesse mõeldud grillseadet rõdul kasutada.

Mõttekas on enne igasugust tuletegemist ohutusnõuete täpsustamiseks helistada päästeala info-telefonile 1524, seal korraldatakse helistajale üle põhitõed.

Nagu igal kevadel, nii ka sel korral teostab Lääne päästekeskus kontrollreide, ohjeldamaks kulu põletamise keelu eirajaid ja hoolituid lõkketegijaid. Küttekoldevälise tule tegemise tuleohutusnõuete rikkumise eest karistatakse rahatrahviga kuni 800 eurot. Rahatrahvi jutt võib lugejale tunduda küll hirmutavana, kuid eeldame, et enamik lõkketegijaid teeb neid vastavalt ohutusnõuetele, sel juhul tuleb trahvijutt võtta pigem teadmiseks. Tuleohutust kevadet!

Jaak Jaanso

tuleohutuskontrolli büroo juhataja

Tööd elektriliinide kaitsevööndis tuleb ohutuse tagamiseks kooskõlastada

Kooskõlastamata tööd seavad ohtu elu ning tekitavad elektrikatkestusi ja varakahju

Elektrilevi võrgus ligi kolm protsenti rikestest on põhjustatud liinide lõhkumisest. Pahastest elektrikliinidest ja tekkivast materiaalsest kahjust tõsisem on oht tööde tegija elule ja tervisele, mida hooletu tegutsemine võib kaasa tuua. Nii sel kui ka varasematel aastatel on tekkinud kahetsusväärseid olukordi, kus liini vigastanud sõidukijuht või tööline on saanud elektrilöögi. Seetõttu tasub ohutuse tagamiseks ja kahju vältimiseks kindlasti järgida seadusepõlga, mis nõuavad liinide läheduses tehtavate tööde kooskõlastamist võrguettevõtjaga.

Elektriliinide kaitsevööndis tegutsemisel kehtivad piirangud. Kaitsevöönd on ala, mille ulatus on määratud järgmiselt: õhuliinide puhul mõlemal pool liini teljest madalpinges 2 meetrit, 6-20 kV liinidel 10 meetrit ja 35-110 kV liinidel 25 meetrit ning maakaabel-

liini korral liini äärmistest kaablistest 1 meetrit. Elektriohutusseaduse kohaselt on õhuliinide kaitsevööndis keelatud elektripaigaldise omaniku loata langetada puid ja sõita masinatega, mille üldkõrgus maapinnast koos veosega või ilma selleta on üle 4,5 meetri. Maakaabelliinide kaitsevööndis on keelatud töötada lõõkmehhanismidega, tasandada pinnast ja teha mullatõid sügavamal kui 0,3 meetrit.

Taotle luba ka tööde korral õhuliini lähedal

Lisaks terviseohutudele võib loata ja seega vajalike ennetusmeetmeteta töötamine kaasa tuua tsiviilmenetluse ja Tehnilise Järelevalve Ameti trahvi, samuti võimaliku ulatusliku kahju hüvitamise.

Elektrilevile kuuluva võrgu kaitsevööndis töötamiseks vajaliku taotluse leiab veebilehelt www.elektrilevi.ee osast „Partnereid ja maaomanikule“. Taotluse palume saata sellel märgitud e-posti aadressile. Loa väljastamise tasu on

kulupõhine. Lisainfo kaitsevööndis tehtavate tööde kooskõlastamise kohta saab veebilehe kontaktidelt või klienditelefonilt 1545.

Ohust või õnnetusest teata Elektrilevi rikketelefonil 1343

Leides ohtliku puu, tuleb teavitada liini omanikku. Elektrilevi saab teavitada telefonil 1343. On mõistlik usaldada töö spetsialistidele, kellel on olemas tehnik ja teadmised.

Kui siiski on juhtunud elektriliini vigastamine, tuleb säilitada külm närv, eemaldada õnnetuskohalt lühikeste sammudega jalgu üksteise vastu libistades neid teineteisest eemaldamata või jalad koos hüpatas. Nii väldid elektrilöögi saamist eluohutlikust sammupingest. Õnnetuse korral tuleb sellest teavitada Elektrilevi rikketelefonil 1343, viga saanud inimeste korral helistada kiiresti 112.

Andrus Kraht,

Elektrilevi kaitsevööndi järelevalve sektori juhataja

Lugupeetud Muhumaa erametsaomanikud, kelle metsamaa asub Natura 2000 piirangu- või sihtkaitse-vööndis!

Muhus aitab erametsanduse tugiisik teil toetuse taotlusi vormistada alljärgneva aja-graafiku järgi:

6. mai kell 9.30 – 16

Muhu valla maaametis

13. mai kell 9.30 – 16

Muhu valla maaametis

Kaasa võtta isikut tõendav dokument ja oma metsamaade katastritunnused. Saame kiiresti paberid korda.

Info telefonil 5341 2480 või

e-post schmuul@gmail.com

Erametsanduse tugiisik

Mati Schmuul

Volikogu 24. aprilli istungi päevakord

1. Määrus „Muhu vallavara valitsemise kord“.

2. Audiitori määramine Muhu valla 2012.a majandusaasta aruande auditeerimiseks.

3. Muhu valla avaliku korra eeskirja muutmise määrus.

4. Muhu valla eelarvest seltsitegevuse toetamise korra muutmise määrus.

5. Informatsioonid.

Tartu mets
ostab
metsakinnistuid

Teeme teile parima pakkumise!

tel 5557 7007
www.tartumets.ee

* **Korstnapühkija Andi Vaha** (kt. nr 054719) Muhu, Orissaare, Põide ja vallas **9.-11.mai**. Teenustööd, koos redeliga!

Korstende ja küttekollete parandustööd.

Lisaks saab tellida:

Ilu- ja viljapuude lõikus ja pügamine,

haljastuse rajamine ja hooldamine: muru niitmine, trimmeritööd kalmistute hooldus, kalmu kujundus

teeäärte niitmine

transport kaubikuga, kolimisabi

info: AK Getmer OÜ

518 7614; 56 68 4705

e-mail: akgetmer@gmail.com

Kingi perele rahulolu ja vabaag!

Reede, 10. mai kell 11 Lasteaia saalis Hõbelusikapidu



Metsandus:

- Müüme küttepuid pikku-
• sega 0,3 - 3 meetrit. Hind alates
• 28 eurot ruum; eraldi saada ka
• kase, tamme ja saare halgusid,
• samuti okaspuud.
- Pakume kompleksiga kütte-
• puude saagimis- ja lõhkumis-
• teenust.
- Müüme servamata saemater-
•jali ja planku: mänd, haab, lepp,

saar ja tamm
 • Raietööde teostamine
 koos oksa koristusega,
 Lankide märkimine,
 Metsamajandamiskavade
 tellimine.
 • Piirisihtide puhastamine.
 Ostame parima hinnaga
 raieõigusi, metsamaad ja
 metsamaterjali.
 Müüme sõelutud mulda,
 graniitkive, liiva ja killustikku.
 Erinevate masinate ja
 seadmete rent.
 Vaata ka
www.muhuvarahaldus.ee

Soovid müüa kinnisvara
 või vajad kinnisvara-alast
 konsultatsiooni?

Siis võta ühendust oma ala
 asjatundjatega!

Lauri Kolk, tel: 5191 2950,
lauri@adrem.ee

Allan Pajus, tel: 56900 411,
allan@adrem.ee



Meie tegeleme Muhu ja Saaremaa
 kinnisvaraga juba aastast 2002!
 Külasta ka meie kodulehte
www.adrem.ee

Ostan või üürin väikese
 korteri või maja Muhumaal.
 Tel. 50 72 533.

* Pakume puulõhkumis-
 teenust halumasinaga, samas
 müüa küttepuid. Tel. 5340 8138
 Rein

Kirikuteated

EELK Muhu kogudus

Teenistused Muhu Katariina
 kirikus igal pühapäeval kell 11.
 Koguduseõpetaja Aare Luup,
 tel 56 903 327; muhu@eelk.ee

EAÕK

5. mai - Kristuse surnuist
 ülestõusmise helge püha, Paasa
 Rinsi

4. mai kl 10 Suure Laupäeva
 jumalik liturgia

Hellamaa

18. mai kl 10 jumalik liturgia
 Liiva hooldekodu
 18. mail kl 12 palveteenistus

Kristus on üles tõusnud!
 Ta on tõesti üles tõusnud!

Ülempreester Andreas Põld
 tel. 45 33 743, mob. 56 606 703
 e-post andreas@eoc.ee

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkusid



- 2. aprillil 74-aastane **Õili Tamm**.
- 4. aprillil 65-aastane **Aleksander Riik**.
- 6. aprillil 87-aastane **Helmi Kütismaa**.
- 10. aprillil 39-aastane **Arne Umal**.
- 14. aprillil 87-aastane **Miralda Heinat**.
- 19. aprillil 68-aastane **Aavo Pärn**.

Tunneme kaasa omastele!

Jaanikuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Hilda Kokk	92 (3.6)
Amanda Pints	91 (4.6)
Selma Raim	89 (14.6)
Ksenia Saabas	88 (11.6)
Salme Paist	88 (27.6)
Aino Pehme	86 (17.6)
Vaike Tarvis	85 (16.6)
Helga Nõu	84 (10.6)
Õnnela Jõesalu	84 (27.6)
Artur Pajuniit	83 (12.6)
Voldemar Niidi	83 (19.6)
Laine Väli	83 (26.6)
Liilia Aulik	82 (4.6)
Hilja Schapel	82 (5.6)
Vilma Vapper	80 (17.6)
Ella Rang	75 (8.6)
Lembit Roosleht	75 (27.6)
Selma Neidorf	70 (6.6)
Kalju Tuulik	70 (19.6)



Elvi Vahter	70 (28.6)
Heino Nõu	70 (29.6)
Tõnu Pavelson	65 (5.6)
Maire Liitmäe	65 (8.6)
Hilja Tüür	65 (14.6)
Rein Aav	65 (22.6)
Vladimir Schapel	65 (23.6)
Heldur Tammik	60 (4.6)
Andres Toomsalu	60 (14.6)

Palju õnne!

Märkus: kes ei soovi oma sünnipäeva avaldada, palume sellest märku
 anda vähemalt kaks kuud enne, kuna Muhulane avaldab igas numbris mitte
 algava, vaid järgmise kuu sünnipäevalapsed.

Collester OÜ

Autoremont

Kere, veermiku ja mootori
 remonttööd

Varuosade tellimine
 Sildade reguleerimine
 Rehvitööd
 Piduristend
 Heitgaaside mõõtmine

Kerevenituspink
 Diagnostika
 Klaaside vahetus
 Võimalik ka ise meie juures
 oma autot remontida
 Töökoda asub Soonda külas
 vanas lauda kompleksis.



Ehitusteenused

Ekskavaator-laaduri teenus
 Transport (kraana + kallur)

Minitraktori teenus

Avant 520:
 Laadimiskopp
 Muruniiduk (ketid või terad)
 Ekskavaator
 Pinnasesilur
 Pinnase kobestaja

Võimalik rentida koos juhiga
 või ilma.

5067 502 - paavo@collester.ee
 5273 775 - alan@collester.ee

Kui teil on aega vähe, siis tuleme ise autole järele, teeme
 korda ja toome pärast tagasi.

Pakume ka treilerveo teenust uue Brentexi treileriga.



Juunikuu Muhulase materjalid on teretunud 1. juuni õhtuni.

Toimetab Anu Pallas,
 tel: 52 28 929, e-post: muhulane@muhu.ee
 Muhulane ilmub üks kord kuus.
 Internetis www.muhu.ee - Uudised
 Trükkitud Print Grupp 450 eks.
 Hind 30 euro senti